

Dato: 25. maj 2022
Til: Miljøministeriet

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Natura 2000 planer 2022 – 2027

(J.nr. 2020 – 65467)

Miljøstyrelsen udsendte den 21. februar udkast til Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, for 3. planperiode 2022 – 2027.

Danmarks Naturfredningsforening fremsender her et nationalt hørings svar med kommentarer til den overordnede rammesætning for de respektive planer.

Indsatsprogrammer med fokus på naturlige processer og naturens egne dynamikker

I det udsendte [høringsbrev](#) angives bl.a. at *"i denne planperiode sættes der især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker"*. Det angives specifikt at hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
 - 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne

Vi vil gerne udtrykke en meget stor ros og anerkendelse for at planerne, hvor det er muligt og giver mening, skal gøre brug af naturens egne dynamikker samt, at der også er særligt fokus på at sikre sammenhæng i naturen. Der er i vore øjne tale om et epokegørende paradigmeskifte, som vil give rum til at naturen kan tage vare på sig selv, i respekt for de til dels rigide bestemmelser i EU-naturlovgivningen.

Tilbagegangen i bevaringsstatus for en række naturtyper og arter er direktivstridig og skal derfor adresseres via målsætningerne og indsatsprogrammer

Bestemmelserne i naturdirektiverne har til formål at *"sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus"* for de naturtyper og arter, som er omfattede af direktiverne. Der er imidlertid ikke fastsat bestemmelser om tidsfrist i direktiverne for opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Der var i Natura 2000-planerne for de 2 første planperioder ikke fastsat tidsfrister for opnåelse af gunstig bevaringsstatus på nationalt niveau, for de naturtyper og arter som forekommer i Danmark og udgør udpegningsgrundlag for områderne. Det er, desværre, heller ikke tilfældet for udkastene til planer for 3. planperiode 2022 – 2027.

Mens der ikke er en frist for opnåelse af gunstig bevaringsstatus, vil en faldende (forringelse af) bevaringsstatus for arter og naturtyper være *i modstrid med direktivbestemmelserne*.

Dette er i det udsendte [høringsbrev](#) sammenfattet således: *"Danmark er ifølge habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet forpligtet til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for en række naturtyper, arter og fugle, som er omfattet af direktiverne"*. Heri ligger implicit at bevaringsstatus ikke må falde.

I den seneste nationale [danske rapportering til EU om naturtilstanden](#) fra 2019 fremgår det (se figur 2.2) imidlertid at 33% af de 60 danske naturtyper udviser en faldende bevaringsstatus for landet som helhed, mens bevaringsstatus for naturtyperne inden for de udpegede Natura

2000-områder er faldende for 28% af naturtyperne. Udviklingen i bevaringsstatus omfatter den foregående 12-års periode, 2007-2018.

DN ville derfor have forventet at den nationale rammesætning for udarbejdelsen af de enkelte Natura 2000-planer ville have adresseret tilbagegangen for mange naturtyper (og arter) ved at fastsætte forpligtende mål om indsatser, der som minimum vil standse og gerne vende tilbagegangen i bevaringsstatus til fremgang i 3. planperiode, for de berørte naturtyper og arter.

DN er opmærksomme på at den nuværende regering har ønsket at fastholde den foregående regerings generelle principper for minimumsimplementering af EU-lovgivning. Vi ønsker i den sammenhæng at understrege, at *tilbagegangen* er direktivstridig samt at det politiske ønske om at udsætte indsatser rettet mod opnåelse af gunstig bevaringsstatus adskiller sig fra indsatser rettet mod at standse og vende tilbagegangen i bevaringsstatus.

Rammesætningen for udarbejdelsen af de enkelte Natura 2000-områders målsætninger og indsatsprogrammer skal derfor som minimum sikre at tilbagegangen i bevaringsstatus for en række naturtyper og arter vendes til en positiv udvikling i løbet af 3. planperiode, vurderet på nationalt (biogeografisk) niveau, hvis man vil sikre overholdelse af direktivforpligtelserne.

DN indstiller derfor at dette præciseres i rammesætningen for planerne og at de respektive planer tilrettes i overensstemmelse med dette.

Målsætninger og indsatsprogrammer kan og bør være mere specifikke

DN finder det bekymrende, at indsatsprogrammerne er præget af generaliseringer. De områdespecifikke retningslinjer bør i stedet være baseret på en national prioritering af indsatsbehovet, der afspejles i de respektive områder.

DN finder, at de områdespecifikke retningslinjer, som er sættende for de konkrete indsatser, i langt højere grad skal afspejle de overordnede langsigtede målsætninger for områderne. Med 95 % af naturtyperne i ugunstig bevaringsstatus er det nødvendigt med langt mere konkrete og bindende indsatser, som imødegår de konkrete trusler for det pågældende Natura 2000-område. Eksempelvis fremgår det af planen for Natura 2000-område nr. 186, Almindingen, at af de kortlagte 37 ha med surt overdrev, er omtrent halvdelen i moderat eller ringe tilstand. Desuden fremgår af den tilhørende basisanalyse, at påvirkning med næringsstoffer fra naboarealer og begyndende kraftig tilgroning med vedplanter er en trussel for nogle af arealerne. Der er imidlertid ikke områdespecifikke retningslinjer, der imødegår disse trusler.

Det er formentlig generaliseringen af de, i princippet områdespecifikke retningslinjer for alle planerne, der har medført eksempler på områdespecifikke retningslinjer, som virker irrelevante for det pågældende område. Det gælder f.eks. retningslinjen "*der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjorder der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik*" for Natura 2000-område 186, Almindingen. Der er jf. Plan-data.dk ikke lavbundsjorder inden for området ligesom potentialekortet på www.klimalavbund.dk heller ikke viser, at der er potentiale for udtagning af lavbundsjorder i det pågældende område.

Det samme gælder for Natura 2000-område nr. 224, Flynder Å og heder i Klosterhede Plantage, hvor indtegninger på potentialekortet på www.klimalavbund.dk heller ikke umiddelbart viser potentiale for udtagning af lavbundsjorder i Natura 2000-området.

Specifikt om de marine Natura 2000-områder

DN kan ikke genfinde planperiodens overordnede fokus i form af *”mere naturlige processer og naturens robusthed. Sikre og forbedre tilstanden af eksisterende natur og levesteder, eller bekæmpelse af invasive arter”* i de marine Natura 2000-planer. Desværre mangler ambitionerne igen for at sikre, at Natura 2000-områder, der udgør ca. 19% af vores havareal, opnår gunstig bevaringsstatus.

DN er helt bevidst om, at indsatsen for at nedbringe andelen af næringsstoffer til de marine Natura 2000-områder, forsøges sikret gennem Vandområdeplanerne, men finder det foruroligende, at den økologiske integritet for områderne sikres ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer gennem vandområdeplanerne eller via generel lovgivning. Dette vil ikke sikre, at der opnås gunstig bevaringsstatus for de marine naturtyper- og arter.

Beskyttelse af havnaturen

En rapport fra IUCN Danmark¹ viste i 2020, at ca. ¼ af de marine Natura 2000-områder lever op til IUCN's standard for beskyttelse, hvilket dog ikke siger noget om beskyttelsesgraden. GIS-data fra Fødevarerministeriet viser, at det desværre er kun omk. 2% af de samme områder har en reel beskyttelse og kun 0,03% af Natura 2000-områderne (boblerevene) der er strengt beskyttede. Dette viser med al tydelighed, at vores marine Natura 2000-områder ikke har nogen reel beskyttelse, og at der er behov for handleplaner med konkrete mål og deadlines for gennemførelse, for at opnå gunstig bevaringsstatus i vores marine Natura 2000-områder. Jf. EU's Biodiversitetsstrategi, skal der udpeges 30% reelt beskyttet havnatur, hvoraf 1/3 af dette er strengt beskyttet, inden 2030. Beskyttelsen af de nuværende Natura 2000-områder bør vise vejen for denne beskyttelse, således, at det ikke kun er de nyudpegede havstrategiområder, der opnår denne reelle beskyttelse, men også vores Natura 2000-områder.

DN savner, at Miljøministeriet ifm. udarbejdelsen af planerne ikke har forholdt sig til nyeste viden på området, som fx EEA² og Den Europæiske Revisionsret³ der tydeligt konkluderer, at der er en *”... mangel på et effektivt, velforvaltet og godt forbundet netværk af beskyttede havområder. Som et resultat giver de begrænset beskyttelse af den marine biodiversitet.”* Ligesom det fremgår af revisorernes rapport, at 59 % af de beskyttede havområder, som blev analyseret i undersøgelsen, var kommercielt trawlet på niveauer, der var højere end ikke-beskyttede havområder, og at mange beskyttede havområder, ikke beskytter sårbare arter. Undersøgelsen bemærkede, at meget af EU's *”rumligt imponerende netværk”* af beskyttede havområder giver en falsk følelse af, at der rent faktisk bliver iværksat bevaringsforanstaltninger. Det fremgår også af EU-Kommissionens vejledning⁴ til beskyttede områder, at naturbeskyttelseseffektiviteten i Natura 2000-netværket, bl.a. begrænses af fragmentering af områderne, at områderne er for små (og dermed kan påvirkes negativt af randeffekter) og at områderne ikke er tilstrækkeligt beskyttede og forvaltede.

¹ Woollhead, J., Petersen, A. og Normander, B. (2020). Vurdering af danske beskyttede havområder efter international standard. Parks'nTrails, GEON og NaturTanken for IUCN SSC Conservation Planning Specialist Group Europe. <http://beskyttetnatur.dk/docs/Rapport%20Vurdering%20af%20danske%20beskyttede%20havomraader%20efter%20international%20standard%20endelig%20september%202020.pdf>

² EEA Report No 17/2019: Marine messages II, Navigating the course towards clean, healthy and productive seas through implementation of an ecosystem-based approach, 2020. Box 3.2. <https://www.eea.europa.eu/publications/marine-messages-2>

³ European Court of Auditors. Special report. Marine environment: EU protection is wide but not deep. 26/2020. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_26/SR_Marine_environment_EN.pdf

⁴ Commission Staff Document. Criteria and guidance for protected areas designations. Brussels, 28.1.2022. SWD(2022) 23 final. https://ec.europa.eu/environment/publications/criteria-and-guidance-protected-areas-designations-staff-working-document_en

Trusler mod habitatnaturtyper

Det fremgår af Artikel 17-rapporteringen fra 2019, at truslerne mod de marine habitatnaturtyper bl.a. er næringsstoffer, bundslæbende redskaber og råstofindvinding. For visse planer fremgår det, at *"Arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri for beskyttelse af marsvin mod bifangst i danske farvande skal fortsætte"*. Dette arbejde burde, efter DN's mening, have været færdigt til denne planperiode. Ift. overlappet mellem Natura 2000 og råstoffer, fremgår det, at der skal ske en afgrænsning af de potentielle fællesområder, af hensyn til udpegningsgrundlaget, men at dette først sker med en revision af råstofbekendtgørelsen. DN læser det således, at man udfaser råstofindvinding indenfor Natura 2000, hvilket er meget positivt, men det bør fremgå af planen hvornår denne afgrænsning skal være sket/sættes i værk. DN mener, at områderne bør lukkes for råstofindvinding snarest muligt.

Der findes også fortsat klappladser indenfor nogle Natura 2000-områderne, dog fremgår det i nogle planer, at der jf. Indsatsprogrammet (Havstrategiens indsatsprogram?), er en *"Opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klapping i Natura 2000-områder"*, men ikke hvad dette dækker over, eller hvornår denne kommer. DN finder det meget uheldigt, at det ikke fremgår af planerne, om der ligger klappladser indenfor området (dette må betragtes som en fejl?), samt at der ikke er sat mål om, at alle klappladser indenfor Natura 2000-områderne udfases hurtigst muligt, på samme måde som det ses med råstofindvinding.

Trusler mod habitatarter

For habitatarterne fremgår det, at skibsfart, anlægsarbejde, fiskeri og fritidsaktiviteter udgør de største trusler, idet de afledte effekter fra disse, som støj, habitatreduktion, fysisk forstyrrelse, reduceret tilgængelighed af føde, bifangst og miljøfremmede stoffer er medvirkende til, at arterne ikke opnår gunstig bevaringsstatus.

Marsvin (hvor delbestanden i Østersøen er stærkt truet) er udpegningsart i flere af Natura 2000-områderne. Men der er ikke i planerne redegjort for hvordan man vil sikre marsvinene indenfor de respektive områder (fx nr. 249, Store Rev, nr. 250 Gule Rev og nr. 252, Adler Grund og Rønne Banke).

En kortlægning fra 2020⁵ af Bælthavspopulationen af marsvin, viste den *"laveste bestandsestimat siden den første (SCANS) undersøgelse blev udført i 1994"* og *"Resultaterne giver anledning til bekymring over populationens status"*. På trods af denne viden, er der ikke nogen tiltag i de kommende planer for hvordan både Østersø- og Bælthavspopulationerne skal sikres, men kun overordnede fraser som at *"... området sikres som et godt levested for den stærkt truede Østersøpopulation af marsvin"* lige som at *"Arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri for beskyttelse af marsvin mod bifangst i danske farvande skal fortsætte"*.

Dette finder DN, er alt for lidt til at sikre marsvinene.

Østersøpopulationen er truet af et totalt kollaps, og de resterende bestande af tilbagegang. Truslen mod marsvin er bl.a. bifangst i garn, og fra basisanalyserne fra bl.a. Gule Rev, Store Rev og Store Middelgrund fremgår det, at der er et markant garnfiskeri i området på trods af, at områderne også er udpeget for marsvin. DN mener derfor, at al garnfiskeri bør trusselvurderes ift. en potentiel negativ påvirkning på marsvinbestandene.

⁵ Unger et al. 2021. MiniSCANS-II: Aerial survey for harbour porpoises in the western Baltic Sea, Belt Sea, the Sound and Kattegat in 2020. Joint survey by Denmark, Germany and Sweden. Final report to Danish Environmental Protection Agency, German Federal Agency for Nature Conservation and Swedish Agency for Marine and Water Management. 28 pp. URL: https://www.tihoannover.de/fileadmin/57_79_terr_aqua_Wildtierforschung/79_Buesum/downloads/Berichte/20210913_Report_MiniSCANSII_2020_revised.pdf

DN finder også, at de seks nye fuglebeskyttelsesområder bør indgå i den kommende planperiode, og der derfor skal udarbejdes planer for disse snarest muligt, så der kan sættes mål og indsatser for områder.

Planerne for områderne bør forholde sig til om udpegningsarternes bruger områderne til at raste og/eller fouragere i (havbund og/eller vandsøjle), og ud fra dette fastsætte retningslinjer der sikrer arterne mod forstyrrelser.

Ift. målsætninger

Det undrer DN, at der for nogle planer tydeligt er fremhævet hvilke naturtyper og arter, der skal sikres fremgang, mens dette ikke fremgår for andre. Alle planer bør følge den samme struktur. For flere af planerne fremgår det, at *"Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau"*, men dette kan jo kun lade sig gøre, hvis naturtyperne og arterne gives de rette betingelser og tiltag, i form af forvaltnings- og handleplaner, der reelt kan sikre dette.

Det er også fint at sætte mål om, at naturtyper med ugunstig bevaringsstatus, skal *"sikres artsrigt plante- og dyreliv med forekomst af udpegningsgrundlagets karakteristiske arter"*, og at *"Den samlede forekomst af naturtyper i N2000, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det"*. Men hvis disse mål ikke følges op af handle- og forvaltningsplaner, eller et stop for fiskeri med bundslæbende redskaber, råstofindvinding og klapping, så er kommer man aldrig i mål.

Ift. indsatsprogram

Samtlige planer har mellem fire og seks punkter der lister nogle meget generelle indsatser op, og som på ingen måde sætter rammerne for, hvordan indsatsen skal føres ud i livet.

Det undrer DN, at hver plans indsatsprogram ikke reelt forholder sig til områdets udpegningsgrundlag af arter og naturtyper, og de trusler der potentielt er mod disse.

Man skriver meget generelt for alle planer, at der er *"... fokus på indsatser for særligt truede fugle og arter, bekæmpelse af invasive arter, fortsættelse af arbejdet med at gennemføre og afsøge behov for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og gennemføre fiskeriregulering."* Men der er ingen planer for hvordan invasive arter skal bekæmpes, eller hvilken indsats der skal gøres for de truede arter.

Nogle planer indeholder en passus om, at der foregår klapping i området, mens andre områder, hvor dette også foregår (fx nr. 190, Kims Top og den Kinesiske Mur og nr. 195, Gilleleje Flak og Tragten), ikke har denne passus med. DN finder er ret u hensigtsmæssigt, at hver plan ikke indeholder en reel oversigt over evt. overlappende aktiviteter, der kan have en negativ påvirkning på området.

Ift. områder med marsvin på udpegningsgrundlaget, så findes der i visse planer en særskilt passus omkring at *"der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på marsvin"*, mens denne i andre kun lyder at *"Der fokuseres på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark"*. DN finder denne forskel på planerne noget uheldigt, da skal beskyttes ens i alle vores Natura 2000-områder. Det fremgår heller ikke af planerne, hvor marsvin er udpegningsart, hvordan man vil sikre mod bifangst.

DN håber, at ovenstående kommentarer og anbefalinger vil blive taget til efterretning i en opdateret udgave af Natura 2000-planerne for 2022-2027.

I hvilket omfang har de hidtidige indsatser virket?

Samtidig finder DN det meget uheldigt, at der i forbindelse med offentliggørelsen af udkast til Natura 2000-planerne ikke foreligger kortmateriale, der tydeligt viser resultaterne for de foregående to planperioder. Ifølge Miljøstyrelsens notat fra februar 2022 er der eksempelvis søgt tilskudsordningen "pleje af græs- og naturarealer", et af statens nøglevirkemidler, på 80.000 ha, men data er ikke udstillet i Natura 2000-MiljøGIS. Det betyder, at det ikke er muligt at få overblik over, hvor stor en del af de 80.000 ha, der rent faktisk ligger inden for Natura 2000 og om naturtilstanden af de pågældende arealer er forbedret eller fastholdt i god/høj tilstand. Ligesom det heller ikke er muligt at få et overblik over, hvor der skabt sammenhæng mellem eksisterende naturområder via den dertil oprettede pulje.

Med venlige hilsener

Therese Nissen
tgd@dn.dk

Bo Håkansson
boh@dn.dk

Kopi:
Folketingets Miljø- og planlægningsudvalg